

Za kamennými kříži na severním Plzeňsku

Dobrodružné hledání zajímavých svědků minulosti pro malé i velké

CYKLOVÝLET

Start a cíl: Plzeň
Délka: 65 km
Náročnost: středně těžká trasa
Vhodné kolo: trekové či horské



Klínový kříž s uraženým levým ramenem z Mosticemí.

Chcete-li si zahrát stopovačku na kole, vydejte se hledat kamenné kříže na sever od Plzně. Trasa je určena těm, kterým nevadí občas sesednout z kola a hledat v lese nebo na mezi. Za těmito kamennými svědky dob minulých se můžete vydat sami nebo ve skupině s kamarády či rodinou. Za Manětínsku a Kralovickou je kamenných křížů oproti jiným koutům naší vlasti podstatně více, takže budete mít co objevovat. Některé kříže najdete lehce – bývají často u rozcestí, jiné vás možná trochu potrápí, protože se vám schovají do vzrostlé trávy. Je na vás, zda tento výlet pojmete jako poznávací cestu nebo třeba stopovačku s prémii pro mladší členy vaší cyklistické skupinky.

O kamenných křížích

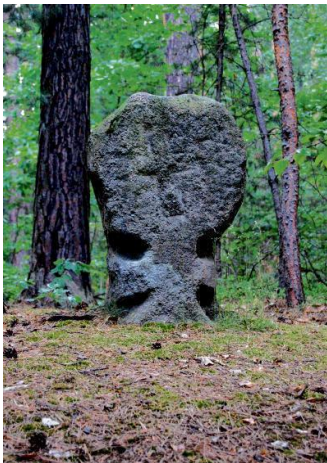
Kamenných křížů je u nás mnoho. Kříže měly a mají svůj význam, a než se vydáte na cestu, řekněme si něco o jejich historii a rozdělení. Podle základního tvaru je obecně rozdělujeme na tři druhy – křížový kámen (většinou kamenná deska s pozitivním či negativním znamením kříže), kamenný kříž (skutečný tvar kříže z kamene) a kruhovou stělu (zakulacená deska s nohou, na ní znamení kříže).

Z Plzně se vydáme za kamennými kříži nejprve směrem na západ po cyklotrase 37 údolní nívou Mže. Cestou do Radčic mineme vpravo zdáli viditelnou Čertovu kazatelnu



Sousolí Nejsvětější Trojice ve Městě Touškově.

– pískovcovou stěnu s dobře patrnými tvary vzniklými erozní činností vody. Z Radčic na křižovatce u kapličky jedeme vlevo do Malesic, kde si můžeme po pravé prohlédnout barokní zámek z r. 1730, renesančně přestavěný kostel sv. Jiří a barokní sousoší sv. Jana na křižovatce. Ve Městě Touškově na první křižovatce nedaleko náměstí odbočíme vlevo, hned poté vpravo. Projedeme kolem sloupu se čtyřmi sochami u paty až ke kostelu. Město má chráněnou památkovou zónu s původně gotickými domy většinou později barokně přestavěnými – č.p 3, 33, 44, 45, 55 a 105. Na náměstí kamenné sousoší Nejsvětější Trojice, za ním barokní kostel sv. Jana Křtitele. Dále pokračujeme kolem kostela Újezdskou ulicí, mineme rybníček a hřiště, za kterým se napojíme na silnici do Újezda nade Mží. Ještě než se silnice začne zvedat do kopce, odbočíme u autobusové zastávky vlevo a sjedeme tak na cestu k řece, která nás dovede až do Zámeckého mlýna. K tomu se dá dostat i pokračováním k silnici do Újezda a těsně před ním odbočit vlevo po červené turistické značce do údolí k řece, kde je Zámecký mlýn – Mlýn pod hradní zříceninou je z roku 1442 a má funkční vodní kolo, které hli-



Kruhová stěla u Bolevce.

dá vodník. Od mlýna pokračujeme cestou podél vody proti proudu po zelené turistické značce. V místě, kde se řeka zužuje, vede kolem řeky pěšinka, kde je nutné kolo vést. Cesta nás dovede k Velkému Žižkovu dubu asi 550 let starému. U něj se musíme odpojit ze zelené turistické značky a odbočit na lesní cestu do svahu, která nás dovede opět do Újezda nade Mží. Někteří možná raději sesednou a kola povedou. V Újezdě nade Mží najdete klasicistní zámek v místě, kde původně stávala zemanská tvrz. Dále pokračujeme na Pisek, zde na křižovatce doprava na Lištany. Na křižovatce nad obcí v místě, kde jsou vlevo u silnice boží muka s rotundovou kapličkou, je krásný výhled na jih až k šumavskému předhůří. Zdejší barokní zámek postavený v místě původní tvrze je dnes v ruinách. Na kraji obce je zrekonstruovaný kostel sv. Petra a Pavla, viditelný již z křižovatky nad ní.

Začíná hledání

První kamenný kříž na naší cestě stojí v Hunčicích vlevo u silnice poblíž sochy sv. Jana Nepomuckého. Původně ovšem stával u silnice na Karlově Vary. V r. 1999 byl přemístěn. Pískovcový kříž se zkráceným pravým ramenem pochází ze 13-14. stol. Po silnici pokračujeme do Všerub, kde na náměstí stojí kostel sv. Ducha z 15. století, který byl později novogoticky přestavěn. Nad obcí stával hrad, nyní se z něj ale dochovaly jen valy. Na návrší se ale zachoval románský kostel sv. Mar-

tina, do něhož panstvo chodilo po dřevěné lávce přímo z hradu. Severně od obce leží židovský hřbitov. Ze Všerub pokračujeme silnicí na sever do Kunějovic. Na křižovatce v kopci odbočujeme vpravo.

V nejvyšším místě cca 350 metrů od křižovatky nad Všeruby je vlevo u příkopu druhý kamenný kříž. Je velmi zvětřalý s jen nezřetelným reliéfem v kruhové části. V Kunějovicích nalezneme hospodářský dvůr – zčásti opevněný dvorec ze 13. století a zámeček z r. 1690. Po modré turistické značce pokračujeme na křižovatku u Dvora Slatina, odtud po silnici do Mostic. Z Mostic pak rovně po polní cestě vedoucí kolem domku na severozápad. V místě, kde se zprava připojuje mizerná polní cesta, jsou vlevo boží muka a vedle nich stojí pískovcový klínový kříž. Levé rameno má uražené. Cesta nás dovede k silnici ze Zahrádky do Hubenova. My pokračujeme vpravo. V Hubenově bývaly původně dva dost podobné kříže. Ten před obcí byl zničen při terénních úpravách. Druhý kříž s nohou mírně rozšířenou do klínu je zabudován do chodníku vlevo při hlavní silnici před domem č.p. 23, asi 50 metrů za autobusovou zastávkou. Zdáli ale nebývá vidět, protože ho většinou zakrývá popelnice. Za Hubenovem odbočíme na křižovatce doprava na Lhotku. Při sjíždění v druhém ohybu zatáčky pod lesem najdeme vlevo od cesty silně zvětřalý pískovcový kříž. Byl poškozen a vyvrácen při orbě. V roce 1986 byl zrekonstruován a opět zasazen poblíž svého původního stanoviště asi 100 metrů před Lhotkou. Pokud je tráva již vysoká, tento kříž se lépe hledá, neboť bývá obsekán. Ze Lhotky nás čeká krásný sjezd až k Nekmíři, po cestě se můžete (ovšem bezpečně) kochat výhledem po kraji. Nekmírskou středověkou tvrz v roce 1419 obléhali husité. Později byla po požáru přestavěna na barokní zámeček. V současné době je objekt hospodářsky využíván. Z Nekmíře se vydáme po silnici směrem na Tlučnou, ale před ní odbočíme doprava na silničku na Tatinou.

Křížek s pověstí

Hned za první zatáčkou sjedeme na širší, nyní trochu rozježděnou lesní cestu. Asi po 250 metrech hledáme vpravo v lese mezi stromy malý kamenný křížek. Podle pověstí se zde převrátil kočár se svařebčany a nevěsta se zabila. Přestože je křížek asi 15-20 metrů od cesty, bývá dobře vidět. Při bližším ohledání zjistíme, že jeho horní část je na spodní noze jen položena. Po lesní cestě pokračujeme stále



Křížový kámen ve tvaru úzkého hranolu s reliéfem tlapatého kříže v Záluží.



Hledání kamenných křížů je zajímavější, pokud jedete ve skupině.

Foto na stránce: Radka Žáková



Pískovcový kříž se zkráceným pravým ramenem v Hunčicích.

rovně až k silnici. Odbočíme vlevo a dojedeme až do Tatiné. Zde odbočíme na silničku do Stýskal, kde přejedeme silnici a stočíme se mírně vlevo na cestu pod lesem mezi koupalištěm a domky. Ta nás dovede až k turistickému rozcestníku na zelené značce. Kříž musíme hledat ale ještě asi 300-500 metrů před ním, asi 3 metry vlevo od cesty v křoví. Právě tento kříž je nejtěžší najít. Nachází se asi kilometr od koupaliště. Sledujeme tedy směr cesty už od rozcestí na kopci na kraji lesa. V místě, kde cesta dělá lehké esíčko, ji z lesa vpravo podtéká potok (většinou vyschlý) a vytváří vlevo takovou menší roklínku. Asi 10 metrů za ní po levé straně u cesty hledejme. Cesta nás dovede až do Příšova. Tam se dáme po silnici doleva do Ledců a po ní pokračujeme do Záluží.

Mineme hospodu na hřišti, a ještě než dojedeme k rybníčku po levé straně, zastavíme vpravo v místě, kde končí les a vyúsťuje z něj panelová cesta.



Podrobné vedení linie trasy v mapě najdete na: <http://www.cykloserver.cz/f/af6d104479/>

Zajímavosti

O kamenných křížích

Kamenných křížů je u nás mnoho. Kříže měly a mají svůj význam, a než se vydáte na cestu, řekněme si něco o jejich historii a rozdělení. Podle základního tvaru je obecně rozdělujeme na tři druhy – křížový kámen (většinou kamenná deska s pozitivním či negativním znamením kříže), kamenný kříž (skutečný tvar kříže z kamene) a kruhovou stělu (zakulacená deska s nohou, na ní znamení kříže).

Rozdělení podle původu vzniku má řadu výkladů, ty nejznámější jsou: 1. znamení smrti nebo také pamětní význam – kříž vznikl jako památka na násilnou nebo nešťastnou smrt, často doplněný vytesaným nápisem, leto-počtem nebo vražednou zbraní, 2. smířčí význam – postavený jako součást trestu a smíření se s Bohem a lidmi, podkladem pro jeho název smířčí kříž je tzv. smířčí smlouva, uložená v muzeu nebo archivu, 3. hraniční znamení – vznikaly v rámci vytyčení nových hranic, případně církevního a jiného majetku, jinak též nazývané mezníky, 4. misijní původ – u nás vychází hlavně z teorie cyrilometodějské misie, kříže stavěné na její památku, nepatří k nim žádné kříže ve volné krajině, 5. germánská symbolika – víra v božstva a hrdinské eposy, jedná se o jakousi protiváhu teorie cyrilometodějské misie, 6. symboly rekatolizace – zviditelnění vítězství katolicismu, většinou snášení trojic již existujících křížů na stejné místo v obci (Loket, Milhostov, Plesná), 7. znamení u cest – výstražná znamení (např. za krádeže ti usekneme ruku) a první dopravní značky (např. použij brzdu), kamenné stély jsou často označovány jako celní kola.

Užitečné rady

Občerstvení na trase: Všeruby

Cykloservisy na trase: nejsou

Odkazy:

<http://www.plzenskonakole.cz/cz/po-kamennych-krizich-i-123.htm> – podrobný popis trasy
<http://www.cykloserver.cz/f/af6d104479/> – mapa trasy výletu
<http://smircikrize.euweb.cz>
<http://krize.webpark.cz/krize.htm>

Tam v prudkém svahu mezi stromy lze zahlédnout netypický křížový kámen ve tvaru úzkého hranolu, který má na čelní straně pozitivní a zadní straně negativní reliéf tlapatého kříže. Ze Záluží pokračujeme na návsi rovně – směrem na Plzeň-Bolevec. Asi 100 metrů před místem, kde se sjíždí do poslední zatáčky, hledejme vpravo asi 10 metrů od cesty kruhovou stělu. V křoví u silnice je k ní vyřezán průhled.

Jedná se o ojedinělý typ stély v Čechách. Je vypracovaná z plochého pískovcového kamene. Reliéf kříže na noze volně přechází do plochy křížového kola.

Příští pátek: Malebným okolím Strážova v Pošumaví



Trasu připravila **Radka Žáková**, plzeňská cykloprůvodkyně a editorka portálu plzenskonakole.cz, a i s mapkou a popisem ji najdete na portálu plzenskonakole.cz v sekci Trasy pro cyklovýlety.

Seriál cyklovýletů vzniká ve spolupráci s regionálním informačním portálem pro cyklisty plzenskonakole.cz



plzenskonakole.cz